

Сімакова С.І.,

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри публічно-правових дисциплін
факультету права та лінгвістики*

Білоцерківського національного університету

ЮВЕНАЛЬНА ПРОБАЦІЯ, ЯК МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Намагаючись увійти до європейського співтовариства, Україна активно впроваджує різноманітні правові інституції. Одним із таких інститутів є пробація, яка вже давно стала звичною для країн Європи. Розвиваючи цей інститут, європейці виходять з двох міркувань – соціального та економічного. Вони вважають, що правопорушник не може змінитися у місцях позбавлення волі, і у більшості випадків ні про каяття, ні про перевиховання особи не може й бути мови. Крім цього вони зазначають, що чим менше ув'язнених осіб в країні, тим менше коштів платників податків потрібно на їх утримання [4, с. 155].

Україна переймаючи європейський досвід Канади запровадила інститут пробації, прийнявши Закон України «Про пробацію» у 2015 році. Під пробацією розуміють систему наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [2].

Одним із видів пробації в Україні є ювенальна пробація - це вищезазначена система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду до неповнолітніх засуджених, тобто осіб від 14 до 18 років, яка здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей неповнолітніх [2].

Спільне завдання нашої держави разом з партнерами через ювенальну пробацію показати, що кожна дитина має право на другий шанс, що кожна дитина може повернутися до нормального життя, усвідомити суспільну небезпечність свого діяння, без обмеження чи позбавлення волі.

Ювенальна пробація спрямована на забезпечення нормального фізичного і психічного розвитку правопорушника, профілактику агресивної поведінки, мотивацію позитивних змін особистості та поліпшення соціальних стосунків. Орган пробації сприяє залученню засуджених неповнолітніх до навчання та здобуттю ними повної загальної середньої освіти, пробуджує цікавість до вивчення іноземних мов, заняття спортом, розкриває нові таланти.

Уповноваженим органом з питань пробації, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та пробації щодо неповнолітніх є сектор ювенальної пробації. До основних завдань сектору належать: реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації; виконання завдань пробації відповідно до принципів, закріплених законодавством про пробацію та з урахуванням особливостей неповнолітніх осіб; забезпечення судів інформацією, що характеризує неповнолітнього обвинуваченого; здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо неповнолітніх, засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням; виконання адміністративних стягнень щодо неповнолітніх осіб у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт; реалізація пробаційних програм щодо неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням; забезпечення взаємодії з органами і службами у справах дітей, що здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень, під час здійснення заходів пробації щодо

неповнолітніх; забезпечення нормального фізичного і психічного розвитку неповнолітніх осіб, профілактика агресивної поведінки, мотивація позитивних змін особистості та поліпшення соціальних стосунків; сприяння залученню неповнолітніх до навчання та здобуттю ними повної загальної середньої освіти; забезпечення проведення соціально-виховної роботи із засудженими неповнолітніми із залученням батьків або їхніх законних представників; взаємодія з державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями з питань реалізації завдань, визначених законодавством про пробацію; дотримання прав людини і громадянина при виконанні покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та при здійсненні заходів пробації щодо неповнолітніх [3].

Позитивним моментом у розвитку служби пробації стало відкриття Центрів ювенальної пробації, де замість ґрат – чай, групові заняття та психологічна реабілітація. У Центрах застосовується канадійсько-європейський підхід до роботи з підлітками, які потрапили у конфлікт із законом, працюють кваліфіковані психологи, ювенальні інспектори та соціальні працівники, які завжди готові прийти на допомогу неповнолітньому, який перебуває у конфлікті з законом [1, с. 37].

Головна мета такого Центру – надати підтримку та допомогу підліткам, які порушили закон та були засуджені до виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Психологи та педагоги Центру працюють за системою, яка передбачає індивідуальний підхід до кожної дитини. Вони намагатимуться з'ясувати, що спонукало підлітка піти на правопорушення та виправити причину. У рамках цього центру працівники пробації працюють з підлітками для того, щоб з'ясувати, що їх спонукає вчиняти злочини і вирішувати ці причини, досліджуючи фактори мікро та макро середовища, які впливають на формування особи правопорушника, а не просто карати їх. Як показують статистичні показники,

більший відсоток неповнолітніх, які пройшли пробаційні програми стають на шлях виправлення і не скоюють рецидив злочинів.

Враховуючи вищевикладене необхідно зробити наступний висновок. Ювенальна пробація - це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду до неповнолітніх засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, яка здійснюється з урахуванням вікових та психологічних особливостей неповнолітніх. Позитивним моментом у розвитку ювенальної пробації є відкриття ювенальних Центрів пробації, які покликані забезпечувати індивідуальний підхід до надання реабілітаційних послуг неповнолітнім, які отримали покарання, не пов'язані з позбавленням волі, на підставі оцінки ризику повторних правопорушень та потреб. В Центрах підлітки проходять корекційні програми з управління гнівом, керування емоціями, вирішення конфліктів, мають можливість для навчання та корисного дозвілля. Ювенальні Центри пробації дають можливість неповнолітньому правопорушнику виправитися, пройти шлях до ресоціалізації, і стати рівноправним законослухняним членом суспільства.

Список використаних джерел

1. Беца О.В. До питання про створення служби пробації в Україні / О.В. Беца // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. – К. : КІВС ; МП «Леся», 2002. – С. 34–42.
2. Закону України «Про пробацію» Закон України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.
3. Типове положення про сектор ювенальної пробації № 2024/5 від 26.06.2018 [Електронний ресурс] // zakon.rada.gov.ua/go/z1031-17.
4. Ягунов Д.В. Що стоїть на заваді створення служби пробації в Україні / Д.В. Ягунов // Актуальні проблеми європейської інтеграції: збірник наукових праць з питань європейської інтеграції та права / за ред. Д. В. Ягунова. – Випуск шостий. – Одеса: Фенікс, 2011. – С. 146-173.

